

פרשת שופטים

- עניני הפרשה:** מינוי דיינים והנהגתם • איסורי אשרה ומצבה • איסור הקרבת בעל מום, איסור פיגול • עונש העובד עבודה זרה • עונש מיתה רק על פי עדים • הכרעת סנהדרין ועונש החולק עליהם • מינוי מלך והנהגותיו • דיני שבט לוי • איסור עשיה כתועבות הגויים • חיוב לשמוע לנביא אמת, ולהמית נביא שקר • ערי מקלט • עונש ההורג במזיד • דיני עדות בבית דין, ועונש עדים זוממים • דרכי המלחמה • עגלה ערופה

מכוונים סוקלים את אותו אדם בשער העיר שחטא בה.

• **הכרעת סנהדרין שבלשכת הגזית:** כאשר יש מחלוקת בין החכמים בדין מסוים, בטומאה וטהרה או בדיני ממונות, עליהם להציע את הדברים בפני סנהדרין הגדולה שבלשכת הגזית בבית המקדש, ואפילו אם אינם גדולים כאותם שהיו בדורות הקודמים, ומצוה על כל אדם לנהוג כפי הכרעתם אפילו אם אומרים על ימין שהוא שמאל. והחולק על דבריהם חייב מיתה בידי אדם, ומשהים אותו עד הרגל כדי להענישו בפרהסיא.

• **מצוות מינוי מלך והנהגותיו:** כאשר ישראל יושבים על אדמתם, מצוה עליהם למנות מלך מקרב עם ישראל, ולא גר או בן גרים. אין המלך רשאי להרבות לו סוסים יותר מכפי צורך מרכבתו, כדי שלא ישיב את העם למצרים, שהסוסים באים משם. אינו רשאי להרבות לו נשים, יותר משמונה עשרה, כדי שלא יסירו את לבבו מעם ה'. ואינו רשאי להרבות כסף וזהב יותר מכפי צורך החזקת צבאו. מצוה עליו לכתוב ספר תורה נוסף, מלבד ספר התורה שחייב כל יהודי לכתוב לעצמו, וספר זה נמצא עם המלך

• **מצוות מינוי שופטים ושוטרים:** מצוה למנות שופטים הפוסקים את ההלכות, ושוטרים האוכפים את קיומם, בכל עיר ועיר ולכל שבט ושבט. שופטים אלו צריכים לדון בצדק, לנהוג ולכבד את שני בעלי הדין בשוה, ולא ליטול שוחד אפילו על מנת לפסוק דין אמת, כי בודאי יעוור השוחד את עיניו לפסוק שלא כדין. זכות מצוה זו מספיקה להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתם.

• **איסורי אשירה ומצבה:** אסור לנטוע עץ לשם עבודה זרה, ואפילו אם לא עבדו. אסור לנטוע עצים כלל בהר הבית. אסור להקים מצבה של אבן אחת אפילו שנעשית לשם ה', אלא רק מזבח העשוי מאבנים רבות, כיון שהמצבה נעשתה לחוקות הגויים, ושנואה היא לפני ה'.

• **קרבן בעל מום ופיגול:** אסור להקריב לה' קרבן שיש בו מום. אסור לפגל את הקרבן, והיינו שחושב הכהן בעת עבודת הקרבן שייאכל מחוץ למקום המותר באכילה, או לאחר הזמן המותר.

• **עונש העובד עבודה זרה:** עדים המעידים על אדם שעבד עבודה זרה, יש לחוקרם היטב, ואם דבריהם

• **דיני נביאי אמת ונביאי שקר:** בשונה מהניחושים והקסמים השונים של הגויים, נתן ה' לישראל נביאי אמת ואורים ותומים, האומרים בשם ה' את העתיד לבוא. אך נביא האומר בשם ה' דבר שלא הצטווה לאומרו, אפילו אם זהו דבר שצויה ה' לנביא אחר לאומרו, או שאמר בשם עבודה זרה אפילו הלכה אמיתית, אסור לפחד ממנו, ומצוה להורגו. הדרך לידע שזהו נביא שקר, כאשר יאמר נבואה לטובה ולא תתקיים אותה נבואה. נביא מומחה וידוע שהוא צדיק גמור המורה כהוראת שעה לעבור על אחת המצוות, כמו אליהו בהר הכרמל שהורה להקריב קרבן מחוץ לבית המקדש, חייבים לשמוע בקולו.

• **דיני ערי מקלט לרוצח בשגגה:** מצווה ליחד שלש ערי מקלט בארץ ישראל במרחקים שווים זו מזו, אליהם נמלט אדם שרצח בשגגה, כדי שלא יהרגנו גואל הדם, ולשם כך יש להציב שלטים בכל פרשת דרכים, להקל על הרוצח להמלט במהירות לערי המקלט. כאשר ירחיב ה' את גבוליו לעתיד לבוא ונירש ארצות נוספות, נוסף עוד שלש ערי מקלט מלבד שלש ערים אלו, ומלבד שלש הערים שבעבר הירדן.

• **דיני רוצח במזיד:** הרוצח אדם מישראל במזיד, אין לרחם עליו בדין ולומר לשם מה נהרגנו הרי בכך נמצא ששני יהודים נהרגים, אלא יש לחייבו מיתה ולהורגו, ואין ערי מקלט מצילות אותו.

• **איסור הסגת גבול בארץ ישראל:** מלבד איסור גזל שיש בכל הנוטל קרקע של חבירו לעצמו, המסיג גבול חבירו בארץ ישראל ונוטל לרשותו חלק מקרקע חבירו, עובר באיסור נוסף של 'לא תסיג גבול רעך'.

• **פסיקת הדין רק על פי שני עדים:** כאשר באים בית דין לחייב אדם בחיוב ממון או בעונש הגוף, כמו מלקות או מיתה, עושים כן רק על פי עדות של שני עדים או יותר, המעידים בפניהם בפני בית דין, ולא מפי כתבם, ולא מפי מתורגמן. ואילו עד אחד המעיד כדברי התובע, נאמן רק לענין זה שצריך הנתבע להשבע כדי להכחישו ולהפטר.

תמיד, כדי שעל ידי זה יקיים את כל מצוות התורה ואת כל דברי הנביאים, ולא יבוא לידי גאווה. ובזכות זה יזכה שתימשך מלכותו גם לבניו אחריו, שהם קודמים להתמנות אחריו.

• **הנהגת שבט לוי בנחלת הארץ ומתנות כהונה:** כל שבט לוי מצווה שלא ליטול חלק בביזת המלחמה ולא חלק בארץ ישראל, ואפילו בעלי מום שאינם ראויים לעבוד במקדש. ופרנסתם היא מהמתנות שצויה ה' את ישראל לתת להם, מעשר ראשון ללויים, תרומה לכהנים, זרוע לחיים וקיבה מכל בהמה טהורה הנשחטת [אך בחיה טהורה אין נוהגות מתנות אלו], וראשית הגז מצמר הכבשים הנגזזים [מלבד מתנות כהונה נוספות שלא פורטו כאן]. כהנים פטורים מלתת זרוע לחיים וקיבה.

• **עבודת הכהנים בבית המקדש:** כל העבודות בבית המקדש נעשות בעמידה בלבד. אף על פי שעבודת הכהנים מחולקת למשמרות, וכל כהן עובד בדרך כלל רק במשמרתו, יוצאים מכלל זה כהנים הבאים להקריב את קרבנות עצמם, שרשאים להקריבם גם שלא במשמרתם. וכן ברגלים מקריבים כל הכהנים את הקרבנות הבאים מחמת החג, ולא רק כהני אותה משמרת.

• **איסור לעשות כתועבות הגויים:** אסור לאדם להעביר את בנו למולך, והיינו שמעבירו בין שתי מדורות אש לשם עבודה זרה. אסור לקסום קסמים, ובגון האוחז במקלו ומחליט על פיו אם יעשה דבר מסוים או לא. אסור לקבוע את מעשיו לפי עונות מסוימות, לומר שזמן מסוים מתאים למעשה מסוים, ויש אומרים שהאיסור הוא על אחיזת עינים, שמראה כאילו עושה מעשים מופלאים. אסור לנחש ולומר שאם אירע לו דבר מסוים בדרכו, כגון שנפל מקלו מידו, סימן שעליו לחזור או להמנע מהמעשה שהתחיל בו. אסור לכנס מינים שונים של בעלי חיים למקום אחד. אסורים מיני כישוף הנעשים על ידי מתים או עצמות לידיעת העתידות, אלא יש לאדם להלך בתמימות עם ה' ולא לחקור אחר העתידות.

להם לשלום, ואם ישלימו עמם - יהיו הגויים שבתוכה לעבדים ומעלי מיסים לישראל, ואפילו אם נמצאו ביניהם גויים משבע האומות שנצטוונו להורגם, מותר להחיותם. אך אם אינם משלימים עם ישראל, יש להטיל עליהם מצור, עד שיתן אותם ה' בידינו, ואז יש להרוג את כל האנשים, להחיות את הנשים והקטנים, וליטול את שלל האויבים.

אמנם במלחמה עם שבע האומות שבארץ ישראל אסור להחיות כל נשמה, כדי שלא ילמדו אותנו לחטוא כמותם, מלבד העושים תשובה ומתגיירים, שמותר לקבלם ולהחיותם.

• כאשר עורכים מלחמת רשות ומטילים מצור על העיר, אסור לכרות עצי מאכל כדי לבנות את המצור, כי העצים אינם כבני האדם הנצורים בעיר שיש להענישם ולהשחיתם, אלא משתמשים לשם כך רק בעצי סרק.

• **דין עגלה ערופה:** כאשר נמצא אדם מישראל הרוג בשדה, ואין ידוע מי הרגו, יוצאים הסנהדרין הגדולה שבירושלים לאותו מקום, ומוזדים את המרחק בין ההרוג לבין העיירות שסביבו, וזקני העיר הקרובה אל החלל מביאים עגלת בקר בת שנתה שלא נעשתה בה מלאכה, ועורפים אותה ב'נחל איתן', שזו קרקע קשה שלא נעבדה, אמר הקב"ה, תבוא עגלה בת שנתה שלא עשתה פירות, ותערף במקום שלא עשה פירות, לכפר על הריגת אדם זה שלא הניחוהו לעשות פירות. ואומרים הזקנים שידם לא שפכו את הדם הזה, כלומר, שלא ראו את אותו אדם יוצא לדרך ופטרואו ללא מזון וליווי, הכהנים אומרים 'כפר לעמך ישראל', ומתכפר להם עוון זה. ומקום זה נאסר בעבודה לעולם.

ומכל מקום, אם לאחר מכן התברר מי הוא ההורג, דנים אותו למיתה ככל שופך דמים, וזו ההנהגה הישרה בעיני ה'.

• **דין עדים זוממים:** עדים שחייבו בעדותם ממון או עונש גוף, ולאחר שפסקו בית דין כדבריהם ולפני שנעשה מעשה העונש באו עדים אחרים ואמרו שבאותו זמן שעליו העידו העדים את עדותם על מעשה שאירע במקום מסוים, היו העדים עמהם במקום רחוק שלא ניתן לראות ממנו את אותו המקום שעליו העידו, מענישים את עדי השקר באותו העונש שרצו לחייב בעדותם את הנידון, ולפני שמקיימים בהם עונש זה מכריזים על כך ברבים. אמנם אם כבר נהרג אותו אדם על פי דבריהם, אין הורגים אותם. אין עדים זוממים נענשים אלא אם כן הוזמו כולם, ואף אם זו כת של שלשה עדים או יותר.

• **דרכי היציאה למלחמת הרשות:** כאשר יוצאים למלחמה על הגויים אסור להתיירא מהם, ואסור לרחם עליהם. ולפני היציאה למלחמה ניגש כהן 'משוח מלחמה', שנמשח בשמן המשחה לשם כך, ומדבר אל העם בלשון הקודש שיתחזקו במלחמה זו, כי היא מלחמה עם אויב שלא ירחם עליהם אם יפלו בידו, ולא יפחדו מהגויים, כיון שישראל באים בנצחוננו של ה'. ומצוה שיחזרו מהמלחמה כל מי שנטע כרם ולא חללו בשנה הרביעית שבה פירותיו מותרים, מי שבנה בית ולא חנכו להתחיל לגור בו, מי שקידש אשה ועדיין לא נשאה, והירא ורך הלבב [יש אומרים שהכוונה כפשוטה, שפוחד ממערכות המלחמה, ויש אומרים שהכוונה למי שמתירא מעבירות שבידו], וחייבים אותם אנשים לחזור, שאם לא כן ראויים הם להענש ולמות במלחמה. ולאחר שחוזרים אותם אנשים מעמידים שרי צבאות על העם, עומדים בקצה המערכה ומחזקים בדבריהם את הנחשלים, והבורח מהמערכה - רשאים שרי הצבא לחתוך את רגליו, שהבריחה מהקרב היא תחילת המפלה.

• כאשר יוצאים ישראל למלחמת רשות על עיר שאינה משבע האומות שבארץ ישראל, עליהם להקדים ולקרוא

